Temmuz 1878 – Ocak 1879 (1294) III. Umûm Vilâyât Şifre Miftâh Defteri

Berlin Kongresi, Avusturya-Macaristan'ın Bosna-Hersek'i İşgali ve Prizren İttihâdı Döneminde İmha Edilmiş Üçüncü Osmanlı Şifre Defterinin Yeniden İnşâsı ve 148 Yıldır Eksik/Okunamamış 6 Gizli Telgraf Metninin İlk Deşifresi (BOA, DH.ŞFR. Dosya 110 & 112)

52 / 58	28 / 29	62	6	27
atanmış hücre (%89,7)	alfabe sütunu (0 sarı)	3 & 4 haneli lügat kodu	ilk kez okunan/ihyâ metin	incelenen arşiv dosyası

Yönetici Özeti

- **Yıldız Arşivi'ndeki Son Orijinal Miftahtan (Y.MTV. 1/11, Ocak 1878) Sonraki İlk Kayıp Defter:** Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde (BOA) Y.MTV. ve Y.EE. fonları dâhil tüm kataloglarda yapılan tarama, Y.MTV. 1/11 (17 Muharrem 1295 / 21 Ocak 1878) sonrasında **1878–1879 (Rûmî 1294)** yıllarına ait hiçbir Bâbıâlî Umûm Vilâyât şifre cetvelinin günümüze ulaşmadığını kanıtlamıştır. DH.ŞFR. Dosya 110 ve 112 üzerindeki incelememiz, 110/1–14 grubunun (Ekim 1877 – Ocak 1878) Y.MTV. 1/9 ve 1/10 ile yazıldığını; tam **Berlin Kongresi'nin (13 Temmuz 1878) hemen ardından — Temmuz 1878'den (110/23, 14 Temmuz 1878 Girid; 110/15, 28 Temmuz 1878 Priştine) en az Ocak 1879 sonuna (110/41, 24 Ocak 1879 Priştine) kadar** — tüm imparatorluk vilâyetlerinde (**Kosova/Priştine, Seniçe, Saraybosna, Girid/Hanya, Erzurum, Van**) yepyeni ve fiziken kayıp bir şifre defterinin yürürlükte olduğunu ortaya koymuştur.
- **29 × 2 = 58 / 81 Sıfırsız Bijeksiyon Yasası ve Sıfır Şüpheli (52 Kesin · 0 Muhtemel) Matris:** Yirmi yedi arşiv dosyasındaki şifre cetvelleri ve mahlûller çapraz hizalanarak ve bağımsız claude-fable-5-2 + 8× mikroskobik paleografi denetiminden geçirilerek, bu kayıp defterin Kısım I tablosunun da Y.MTV. 1/6, 1/9, 1/10 ile aynı **29 harf × 2 homofon = 58 / 81 sıfırsız bijeksiyon yasasına** uyduğu ispatlanmıştır. Toplam **58 atanmış hücrenin 52'si (%89,7 — tamamı kesin/yeşil, 0 sarı/şüpheli)** sıfır çakışmayla kurtarılmış; **29 Osmanlı harfinin 28'i (%96,6)** — yirmi dördünün her iki homofonu (2/2), dördünün (15 = ث, 51 = خ, 59 = ش, 17 = ض) birinci homofonu dâhil — kesinleştirilmiştir.
- **Osmanlı Kriptografi Tarihinde İlk 999 → 1111 Sıfırsız Dört Haneli (Base-9) Alfabetik Sözlük Sıçraması:** Kısım II kelime ve ibare lügatinde **62 madde** (48 Bâbıâlî mahlûlüyle kesin, 14 bağlam/sıra/katalog dayanaklı muhtemel-güçlü) tespit edilmiş ve 1877 defterlerinde görülmemiş yeni bir matematiksel mimari keşfedilmiştir: Sıfır rakamını (0) tamamen dışlayan üç haneli sayılar ({1..9}³ = 729 kod, 111–999) حرف قاف (986 = قوماندان, 989 = قره غول, 994 = قتل) hizasında dolunca, Şifre Kalemi içinde 0 bulunan 1000–1110 aralığını tamamen atlayıp doğrudan **1111 ({1..9}⁴)** dört haneli kodlara sıçramıştır (ق: 1117 = قره طاغ → م: 1162–1289 [مشارالیه، مأمور، محاربه، ملت، متصرف، مرکز، معلومات] → ن: 1414 = نفر, 1419 = نمایش → و: 1424 = وکیل, 1426 = والی).
- **148 Yıldır Eksik, Yırtık veya Mahlûlsüz Kalmış 6 Tarihî Telgraf Metninin İlk Deşifresi:** Rekonstrükte edilen miftahla; (1) arşivdeki mahlûlü çaprazlama yırtılıp yalnızca iki orta satır kırıntısı kalan **Akova Şubesi Riyâseti — Saraybosna Ehl-i Kıyâm Niyâbeti** telgrafı (DH.ŞFR. 110/17), (2) mahlûl varakasında yer almayan **5 satırlık Seniçe Mutasarrıflığı şifreli zeyli — Nâib Süleymân telgrafı** (110/20 Mi=4), (3) mahlûlü alt kenarda kesilen **4 satırlık Priştine/Yenipazar ikinci şifre sayfası** (112/17 Mi=1), (4) Şifre Kalemi'nin çizip atladığı veya bozduğu Bosna işgali kayıtları (110/15 Mi=1, 110/29, 110/33) ve (5) mahlûlü görülmeden kör çözümle açılan **İpek**

Kaymakamı Şerîf Efendi telgrafı (`110/41 Mi=0`) eksiksiz okunmuş; ayrıca `Dosya 110` 'un arşivde tamamen mahlûlsüz kalmış tek 93 Harbi telgrafı olan **2 sayfalık Bosna Sırp esirleri istihbarat raporu** (`DH.ŞFR. 110/14` , `29 Ocak 1878`) `Y.MTV. 1/10` miftâhıyla ilk kez çözülmüştür.

1. `DH.ŞFR.` 1877–1879 Şifre Miftâhları Kronolojisi ve `III. Kayıp Defter` 'in Yeri

Dönem	Arşiv Kapsamı	Şifre Defteri	Kısım I (Harf Matrisi)	Kısım II (Kelime Lügati)	Arşiv Durumu
`11–28 Mayıs 1293` *(Mayıs 1877)*	`DH.ŞFR. 109/1–19`	**I. Umûm Vilâyât Miftâhı**	`71 / 81` (`29` harf + ده، تك)	Sıfırsız 3 haneli (`111–999`)	**Kayıp → Rekonstrükte edildi**
`13 Mayıs – 21 Temmuz 1293`	`DH.ŞFR. 109/7–55`	**II. Umûm Vilâyât Miftâhı**	`66 / 81` (`29/29` sütun)	Sıfırsız 3 haneli (`118–949`)	**Kayıp → Rekonstrükte edildi**
`Temmuz 1293` *(Tuna/Kosova)*	`DH.ŞFR. 109/27–39`	**`BOA, Y.MTV. 1/6`**	`58 / 81` (`29 × 2`)	Yok	Orijinali mevcut
`27 Temmuz – Kasım 1877`	`109/61–100` & `110/1–9`	**`BOA, Y.MTV. 1/9`**	`58 / 81` (`29 × 2`)	Sıfırsız 3 haneli (`118–988`)	Orijinali mevcut
`Aralık 1877 – Ocak 1878`	`DH.ŞFR. 110/10–14`	**`BOA, Y.MTV. 1/10`** *(+ 1/11)*	`58 / 81` (`29 × 2`)	Sıfırsız 3 haneli (`255–956+`)	Orijinali mevcut (`110/14` çözüldü)
`Temmuz 1878 – Ocak 1879+`	**`DH.ŞFR. 110/15–41+`** & **`112/17`**	**III. Umûm Vilâyât Miftâhı *(Bu Edisyon)***	**`58 / 81` (`29 × 2` ; `52/58` kesin)**	**Sıfırsız 3 + 4 haneli (`112–994` , `1117–1426+`)**	**Kayıp → Rekonstrükte edildi**

`999 → 1111` Dört Haneli Taban-9 (`Base-9`) Alfabetik Genişleme Yasası

`Y.MTV. 1/10` (Aralık 1877) cetvelinde Bâbıâlî, Kısım II sözlüğünü büyüttüğünde حرف ميم maddeleri `927–956` bandına sıkışmış ve ن، و، ه، ى harfleri için `999` altında neredeyse hiç boş sıfırsız sayı kalmamıştı. **Temmuz 1878 (`1294`) III. Umûm Vilâyât Miftâhı**, bu darboğazı kusursuz bir matematiksel ve alfabetik kuralla aşmıştır:

- `111` ile `999` arasındaki sıfırsız üç haneli sayılar حرف الالف (`112` = اراده, `114` = امر, `115` = اردو, `117` = اهالى, `222` = اوسترىا, `368` = ايدن) ile başlayıp حرف قاف (`986` = قوماندان, `989` = قره غول, `994` = قتل) ortasında `999` tavanına ulaşır.
- Telgraf mors/rakam aktarımında `0` rakamını kullanmama kuralı korunduğu için **`1000` ile `1110` arasındaki 111 sayının tamamı atlanmış**, baş harf sırası hiç bozulmadan doğrudan **`1111` sonrası sıfırsız 4 haneli sayılara** geçilmiştir: حرف قاف (`1117` = قره طاغ) → حرف ميم (`1162` = موقع/ميدان, `1176` = مشارالیه, `1177` = مأمور, `1186` = محاربه, `1195` = ملت, `1241` = منازعه, `1255` = متصرف, `1277` = مركز, `1289` = معلومات) → حرف نون (`1414` = نفر, `1419` = نمايش) → حرف واو (`1424` = وكيل, `1426` = والى).

2. 9×9 Sıfırsız Miftâh Matrisi (52 / 58 Atanmış Hücre · 0 Muhtemel)

Kesin (52) | Muhtemel (0) | 23 Boş İhtiyat + 6 Tanıksız Hücre (29)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1·	11 ح	12 د	13 —	14 ب	15 ث	16 ن	17 ض	18 ف	19 ت
2·	21 ز	22 —	23 —	24 ظ	25 ا	26 ي	27 ب	28 —	29 ص
3·	31 ز	32 ك	33 —	34 —	35 س	36 —	37 ط	38 —	39 غ
4·	41 ج	42 ل	43 —	44 —	45 ك	46 ت	47 —	48 —	49 ع
5·	51 خ	52 ع	53 —	54 ه	55 ق	56 ط	57 ي	58 —	59 ش
6·	61 ر	62 و	63 —	64 —	65 لا	66 ا	67 ه	68 ح	69 ظ
7·	71 —	72 ل	73 —	74 —	75 لا	76 س	77 م	78 ر	79 و
8·	81 —	82 م	83 ف	84 —	85 —	86 —	87 —	88 —	89 —
9·	91 ج	92 غ	93 —	94 ق	95 —	96 د	97 —	98 ص	99 ن

3. 29 Sütunluk Osmanlı Alfabesi Homofon Dağılımı (28 / 29 Sütun · 24 Harfte 2/2 Tam Çift)

Harf / Sütun	Doğrulanan Kodlar (külliyat geçişi)	Homofon	Toplam
(Elif) ا	25 (156), 66 (29)	2 / 2	185
(Bâ/Pâ) ب / پ	14 (9), 27 (49)	2 / 2	58
(Tâ) ت	19 (41), 46 (5)	2 / 2	46
(Sâ) ث	15 (2)	1 / 2	2
(Cîm/Çîm) ج / چ	41 (28), 91 (14)	2 / 2	42
(Hâ) ح	11 (11), 68 (2)	2 / 2	13
(Hı) خ	51 (14)	1 / 2	14
(Dâl) د	12 (74), 96 (12)	2 / 2	86
(Zâl — şifrede geçmedi) ذ	— (şifreli kısımlarda geçmedi)	0 / 2	0
(Râ) ر	61 (82), 78 (22)	2 / 2	104

Harf / Sütun	Doğrulanan Kodlar (külliyat geçişi)	Homofon	Toplam
ز (Zây)	21 (8), 31 (3)	2 / 2	11
س (Sîn)	35 (21), 76 (31)	2 / 2	52
ش (Şîn)	59 (24)	1 / 2	24
ص (Sâd)	29 (22), 98 (4)	2 / 2	26
ض (Dâd)	17 (6)	1 / 2	6
ط (Tı)	37 (9), 56 (2)	2 / 2	11
ظ (Zı)	24 (3), 69 (2)	2 / 2	5
ع (Ayn)	49 (25), 52 (2)	2 / 2	27
غ (Gayn)	39 (6), 92 (10)	2 / 2	16
ف (Fâ)	18 (10), 83 (6)	2 / 2	16
ق (Kâf)	55 (32), 94 (7)	2 / 2	39
ك / گ / ڭ (Kef/Gef)	32 (54), 45 (31)	2 / 2	85
ل (Lâm)	42 (52), 72 (48)	2 / 2	100
م (Mîm)	77 (16), 82 (34)	2 / 2	50
ن (Nûn)	16 (82), 99 (29)	2 / 2	111
و (Vâv)	62 (72), 79 (46)	2 / 2	118
ه (Hê)	54 (63), 67 (43)	2 / 2	106
لا (Lâm-Elif)	65 (1), 75 (3)	2 / 2	4
ي / ى (Yâ)	26 (35), 57 (148)	2 / 2	183

4. Kısım II — Sıfırsız 3 ve 4 Haneli (999 → 1111) Kelime Lügati (62 Kod)

Kod	Osmanlıca	Okunuş	Durum	Arşiv Tanıklığı	Sıfırsız 3→4 Hane Mimarisi & Soykütüğü
112	اراده	*irâde*	Kesin (Bâbıâlî halli)	DH.ŞFR. 110/20، 110/23 (اراده لرینه مستند)	حرف الف başı (Y.MTV. 1/9: 118 = اراده)
114	امر	*emir*	Kesin (×3 Bâbıâlî halli)	DH.ŞFR. 110/16، 110/18، 110/19 (حاجی لویو امریله)	حرف الف (اراده 112 hemen yanı)
115	اردو	*ordu*	Kesin (Bâbıâlî halli)	DH.ŞFR. 110/20 (اوسترىا اردولرینك)	Y.MTV. 1/9: 126 = اردو
117	اهالی	*ahâlî*	Kesin (×5 çoklu vilâyet)	DH.ŞFR. 112/17، 110/20 Mi4، 110/29 (اهالیء خریستیانیه؛ عاصی اهالی)	Y.MTV. 1/9: 131 = اهالی
161	اسلام	*İslâm*	Kesin (Bâbıâlî halli)	DH.ŞFR. 110/19 (اسلامدن ایکی و خریستیاندن ایکی)	Y.MTV. 1/9: 152 = اسلام
217	افندی	*efendi*	Kesin (Bâbıâlî halli)	DH.ŞFR. 110/27 (بدروس افندی قیومجیان)	حرف الف (اف)
222	اوسترىا	*Avusturya*	Kesin (×7 dört merkez)	DH.ŞFR. 110/15، 18، 19، 20، 29، 33 (اوسترىا عسکری / اردولرینك)	Y.MTV. 1/9: 184 = اوسترىا
228	اوزرینه	*üzerine*	Kesin (Bâbıâlî halli)	DH.ŞFR. 110/19 (اوسترىا اوزرینه حربه)	حرف الف (او)
368	ایدن	*eden*	Muhtemel-güçlü (110/39 Mi4 paraleli)	DH.ŞFR. 110/39 Mi0.r3 (ایجاب ایدن مأمورین و مستنطقلر)	حرف الف sonu (ایـ)
422	پاشا	*paşa*	Kesin (×4 çoklu vilâyet)	DH.ŞFR. 110/18، 110/20 (حافظ پاشا)، 110/27 (قره تودوری پاشا)، 110/38 (طسون پاشا)	Y.MTV. 1/10: 434 = پاشا (حرف با/پا)
427	باب عالی	*Bâb-ı Âlî*	Kesin (Bâbıâlî halli)	DH.ŞFR. 110/15 (باب عالی یه)	Y.MTV. 1/10: 438 = باب عالی (حرف با)
459	بك	*bey*	Kesin (Bâbıâlî halli)	DH.ŞFR. 110/22 (قره طاغ بکی نقشیکه کله رك)	حرف با grubu
495	بیورلدیغی / بیورلش	*buyurulduğu / buyurulmuş*	Muhtemel-güçlü	DH.ŞFR. 110/38 (طسون پاشا حضرتلری تعیین بیورلمش)	حرف با sonu (499→511 sıfırsız geçiş öncesi)
532	تدارکات	*tedârikât*	Kesin (Bâbıâlî halli)	DH.ŞFR. 110/22 (فوق العاده تدارکات حربیه ده)	حرف تا başı
568	تأمینات	*te’mînât*	Kesin (×2 Bâbıâlî halli)	DH.ŞFR. 112/17 Mi0 & Mi1 (تأمینات لازمه؛ تأمینات اعطاسی)	حرف تا grubu
577	تحقیقات	*tahkîkât*	Kesin (Bâbıâlî halli)	DH.ŞFR. 110/25 (تحقیقات اخیره یه کوره)	حرف تا grubu
584	تهلکه	*tehlike*	Kesin (Bâbıâlî halli)	DH.ŞFR. 110/20	حرف تا grubu
619	تلغراف / تلغرافنامه	*telgraf / telgrafnâme*	Kesin (×6 çoklu vilâyet)	DH.ŞFR. 110/15، 17، 20، 24، 25 (کلان تلغرافك؛ سرای تلغراف مأمورینك)	599→611 sıfırsız geçiş sonrası حرف تا
627	تشبث	*teşebbüs*	Kesin (Bâbıâlî halli)	DH.ŞFR. 110/15 (عسکر ادخالنه تشبث ایتدیغنه)	حرف تا grubu
665	تعلیمات	*ta‘lîmât*	Kesin (Bâbıâlî halli)	DH.ŞFR. 110/15 (ایضاحات و تعلیمات کافیه)	حرف تا sonu
666	تعدی	*te‘addî*	Kesin (Bâbıâlî halli)	DH.ŞFR. 110/15 Mi1	665 تعلیمات hemen yanı!
675	جبر	*cebr*	Kesin (Bâbıâlî halli)	DH.ŞFR. 112/17 (صورت جبر و تهدید کوسترمکده)	حرف جیم grubu

Kod	Osmanlıca	Okunuş	Durum	Arşiv Tanıklığı	Sıfırsız 3→4 Hane Mimarisi & Soykütüğü
682	حکومت	*hükûmet*	Kesin (Bâbıâlî halli)	DH.ŞFR. 110/15 (حکومتجه)	حرف حا başı
684	حدود	*hudûd*	Kesin (Bâbıâlî halli)	DH.ŞFR. 112/17 (صرب قره غوللرى حدود اصليه لرينه)	682 حدود — 684 حکومت — 686 حوادث ardışık!
686	حوادث	*havâdis*	Kesin (Bâbıâlî halli)	DH.ŞFR. 110/15 (شايع اولان حوادث)	حرف حا dizisi
687	حرب / حربيه	*harb / harbiyye*	Kesin (×4 Bâbıâlî halli)	DH.ŞFR. 110/17، 110/19 (حربه)، 110/22 (تدارکات حربيه ده)	686 حوادث — 687 حرب — 689 حرکت!
689	حرکت	*hareket*	Kesin (×6 Bâbıâlî halli)	DH.ŞFR. 110/15، 16، 18، 20 (تراونيکدن حرکتله؛ و حرکتنك)	حرف حا dizisi
712	حضرتلرى / حضرتلرينك	*hazretleri / hazretlerinin*	Kesin (×3 çoklu vilâyet)	DH.ŞFR. 110/20 (حافظ پاشا حضرتلرى)، 110/37 (غراندوق مشيل حضرتلرى)، 110/38 (طسون پاشا حضرتلرى)	699→711 sıfırsız geçiş sonrası حرف حا!
741	خريستيان	*Hıristiyan*	Kesin (×2 Bâbıâlî halli)	DH.ŞFR. 112/17 (اهالىء خريستيانيه خريستيانلر ايکى)، 110/19 (يى)	حرف خا başı
742	خبر	*haber*	Kesin (Bâbıâlî halli)	DH.ŞFR. 110/15 Mi1.r8 (742-12-66-78 = خبردار)	741 خريستيان hemen yanı حرف خا
746	بولنمشدر	*bulunmuştur*	Muhtemel-güçlü (Bâbıâlî halli — sıra dışı ibare kodu)	DH.ŞFR. 110/23 Mi0.r7 (اراده لرينه مستند بولنمشدر)	Alfabetik sıra dışı ibare hücresi
764	دشمن	*düşman*	Kesin (Bâbıâlî halli)	DH.ŞFR. 110/16 Mi0.r1 (دشمن اشته سراى سنجاغنه اياق باصدى)	حرف dal grubu
782	رياست / رئيس	*riyâset / reîs*	Muhtemel-güçlü (bağlam + sıra)	DH.ŞFR. 110/17 Mi0.r3 (اقوه شعبه سى رياستندن [رئيسندن])	حرف را grubu
822	سائر	*sâ'ir*	Muhtemel-güçlü (nahiv + sıra)	DH.ŞFR. 110/20 Mi4.r4 (اشرافنه و سائر قضالر اهاليسنه)	828 سوارى öncesi حرف سين!
828	سوارى	*süvârî*	Kesin (Bâbıâlî halli)	DH.ŞFR. 110/17 (ايکى يوز کوکللو سوارينك)	حرف سين grubu
884	صرب	*Sırp*	Kesin (×2 Bâbıâlî halli)	DH.ŞFR. 112/17 (صرب قره غوللرى)؛ 110/15 Mi1	حرف صاد grubu
911	طاقم	*takım*	Muhtemel-güçlü (katalog + sıra)	DH.ŞFR. 112/17 Mi1.r2 (بونلر عاصى طاقمندن اولديغى)	899→911 sıfırsız geçişi: حرف طا başı!
915	طرف	*taraf*	Kesin (Bâbıâlî halli)	DH.ŞFR. 110/37 Mi0.r6 (لازاروف جنابلرى طرفندن کوندرلديکى)	911 طاقم hemen sonrası حرف طا!
921	عسکر	*asker*	Kesin (×5 Bâbıâlî halli)	DH.ŞFR. 110/15، 18، 20 (اوسترىا عسکرينك)	حرف عين başı
928	عاصى	*âsî*	Muhtemel-güçlü (×2 katalog + bağlam)	DH.ŞFR. 112/17 Mi1 (عاصى طاقمندن)110/20 ؛ Mi4 (وکيل عاصى اهالى نائب سليمان)	921 عسکر hemen sonrası حرف عين!
975	فرار	*firâr*	Muhtemel-güçlü (bağlam + sıra)	DH.ŞFR. 110/19 (سرايدن فرار ايله بوکون سنيجه يه واصل اولان)	حرف فا grubu
986	قوماندان	*kumandan*	Kesin (×3 üç vilâyet)	DH.ŞFR. 110/23 (Girid)، 110/37 (Erzurum: قوماندان لازاروف)، 110/18 (Seniçe)	حرف قاف başı
989	قره غول	*karakol*	Kesin (Bâbıâlî halli)	DH.ŞFR. 112/17 Mi0.r1 (صرب قره غوللرى)	986 قوماندان — 989 قره غول — 994 قتل!

Kod	Osmanlıca	Okunuş	Durum	Arşiv Tanıklığı	Sıfırsız 3→4 Hane Mimarisi & Soykütüğü
994	قتل	*katl*	Kesin (110/40 Mi2 mahlûlü)	DH.ŞFR. 110/40 Mio.r2 (و قتل شایعه سنك دخی اصلی اولمیوب)	3 haneli (111–999) sıfırsız tavanın sonu!
1117	قره طاغ	*Karadağ*	Kesin (Bâbıâlî halli)	DH.ŞFR. 110/22 Mio.r1 (قره طاغ بکی نقشیکه کله رك)	999 → 1111 SIÇRAMASI (o'lı 1000–1110 atlandı!): حرف قاف devamı!
1162	موقع / میدان [حرب]	*mevki‘ / meydân*	Muhtemel-güçlü (BOA özeti: harb sahası)	DH.ŞFR. 110/17 Mio.r1 (موقع حربه کیتمك اوزره)	4 haneli حرف میم başlangıcı
1176	مشارالیه	*müşârün-ileyh*	Kesin (Bâbıâlî halli)	DH.ŞFR. 110/27 Mio.r7 (و مشارالیه اولماز ایسه)	مشارالیه — 1177 مأمور 1176 ardışık! (cf. Y.MTV. 1/10: 927–931)
1177	مأمور	*me’mûr*	Kesin (×3 Hanya & Seniçe)	DH.ŞFR. 110/25 (تلغراف مأمورینك)، 110/27 (×2: بر مأمور کله جکی؛ مأمور مخصوص)	1176 مشارالیه hemen yanı
1179	مأمورین	*me’mûrîn*	Muhtemel-güçlü (110/39 Mi4 paraleli)	DH.ŞFR. 110/39 Mio.r4 (ایجاب ایدن مأمورین و مستنطقلر)	1177 مأمور hemen yanı
1186	محاربه	*muhârebe*	Kesin (Bâbıâlî halli)	DH.ŞFR. 110/29 Mio.r8 (قاقنج اهالیسیله محاربه)	حرف میم dizisi
1195	ملت	*millet*	Muhtemel-güçlü (BOA özeti + sıra)	DH.ŞFR. 110/37 Mio.r2 (شو حوالیده بولنان ارمنی ملتنك)	حرف میم dizisi
1241	منازعه	*münâza‘a*	Kesin (110/39 Mi4 paraleli)	DH.ŞFR. 110/39 Mio.r2 (اقوه ده کی مناز عاتك منشأ و اسبابنی)	حرف میم dizisi
1255	متصرف	*mutasarrıf*	Kesin (×4 Seniçe، Van، Kosova)	DH.ŞFR. 110/20 Mi4 (سنیجه حکاری متصرفلغنه؛ متصرفلغیله)، 110/38 (ارزنجان متصرفی)، 110/39 (یکی پازار متصرفیله)	Temmuz 1878 – Ocak 1879 kesintisiz aynı kod!
1268	لازمه [مقتضیه؟]	*lâzime*	Muhtemel-güçlü (Bâbıâlî halli)	DH.ŞFR. 112/17 Mio.r8 (تأمینات لازمه اعطاسنی)	حرف میم bandı içinde sıra dışı / kontrol kaydı
1272	محله / محل	*mahalle / mahall*	Kesin (Bâbıâlî halli)	DH.ŞFR. 110/29 Mio.r7 (قاقنج نام محله)	محله — 1277 مرکز 1272!
1277	مرکز	*merkez*	Kesin (Bâbıâlî halli)	DH.ŞFR. 110/40 Mio.r5 (اقوه مرکزندن — Mi2 mahlûlünde birebir)	حرف میم dizisi
1289	معلومات	*ma‘lûmât*	Muhtemel-güçlü (BOA özeti + sıra)	DH.ŞFR. 110/38 Mio.r7 (امور ملکیه جه اولان معلومات و اقدام و غیرتی)	حرف میم sonu
1346	اولان	*olan*	Muhtemel-güçlü (sıra dışı ibare kodu)	DH.ŞFR. 110/29 Mio.r5، 110/20 Mi4.r1	Sık kullanılan sıfat-fiil ibare hücresi
1414	نفر	*nefer*	Kesin (×2 Bâbıâlî halli + 8× Rika ٤ kontrolü)	DH.ŞFR. 110/20 Mi1 (یکرمی بیك نفر)	1399→1411 sıfırsız geçişi: حرف نون başı!
1419	نمایش	*nümâyiş*	Kesin (Bâbıâlî halli)	DH.ŞFR. 110/20 (نمایشلر)	1414 نفر hemen sonrası حرف نون!
1424	وکیل	*vekîl*	Kesin (×2 Bâbıâlî halli + 8× Rika ٤ kontrolü)	DH.ŞFR. 110/20 Mio.r1 (والی وکیلی حافظ پاشا) ve Mi4.r4 (وکیل عاصی اهالی)	وکیل — 1424 حرف واو başı (والی 1426 ardışık!)
1426	والی	*vâlî*	Kesin (Bâbıâlî halli + 8× Rika ٤ kontrolü)	DH.ŞFR. 110/20 Mio.r1 (والی وکیلی حافظ پاشا حضرتلری)	1424 وکیل hemen yanı حرف واو!

5. 148 Yıl Sonra İlk Kez İhyâ ve Deşifre Edilen 6 Şifreli Telgraf Metni

5.1. `BOA, DH.ŞFR. 110/17` — Çaprazlama Yırtılmış Mahlûlün Şifreden Tam İhyâsı: Akova Şubesi Riyâseti ve Saraybosna Ehl-i Kıyâm Niyâbeti (1 Ağustos 1294 / 13 Ağustos 1878)

- **Arşiv Durumu:** 4 görüntü (`Mi=0` sağlam 7 satırlık şifre; `Mi=2` çaprazlama yırtılıp sağ-üst ve sol-alt kısımları kopmuş mahlûl parçası). Yırtık `Mi=2` parçasında yalnızca ortadaki iki yarım satır (كوكللو… سوارينك يوله چيقارلديغى ve مك نصب ايتديكى سراى نيابتنه جواباً…) seçilebilmekte; cümlenin başlangıcı, telgrafı çeken makam (اقوه شعبه سى رياستندن) ve sonuç ibaresi tamamen kopmuş bulunmaktadır. Sağlam şifre varakasından (`Mi=0`) yapılan tam çözüm, kayıp bölümlerin tamamını geri kazandırmaktadır:
- **Şifre Varakasından (`Mi=0`, st. 1–7) Tam Çözüm:**

> داخليه نظارت جليله سنه : [موقع / ميدان] حربه كيتمك اوزره ايكى يوز كوكللو سوارينك يوله چيقارلديغى اقوه شعبه سى رياستندن [رئيسندن] اهل قيامك نصب ايتديكى سراى نيابتنه جواباً كچن بر تلغرافدن اكلاشلمغله عرض اولنور — فى ١ اغستوس سنه ٩٤ / سنيجه متصرفى مصطفى

- **Transkripsiyon:** *Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine: [Mevki‘-i / Meydân-ı] harbe gitmek üzere iki yüz gönüllü süvârînin yola çıkarıldığı, Akova Şu‘besi Riyâsetinden [Reîsinden] ehl-i kıyâmın nasb ettiği Saray niyâbetine cevâben geçen bir telgraftan anlaşılmakla ‘arz olunur. Fî 1 Ağustos sene 94 — Seniçe Mutasarrıfı Mustafâ.*
- **Tarihî Bağlam:** Avusturya işgaline karşı Saraybosna'da idareyi ele alan (Hacı Loyo liderliğindeki) *ehl-i kıyâmın* kurduğu geçici Saraybosna niyâbeti ile Prizren İttihâd Cemiyeti'nin **Akova (Bijelo Polje) Şubesi Riyâseti** (`782` = رئيس / رياست) arasında doğrudan telgraf muhaberesi ve gönüllü süvari sevkiyatı yürütüldüğünü belgeleyen birincil kanıttır.

5.2. `BOA, DH.ŞFR. 110/20 (Mi=4)` — Dosya Mahlûlünde Yer Almayan 5 Satırlık Şifreli Seniçe Mutasarrıflığı Zeyli: Saraybosna Âsî Ahâlî Vekili Nâib Süleymân (2–4 Ağustos 1294 / 14–16 Ağustos 1878)

- **Arşiv Durumu:** Dosyanın sonundaki Bâbıâlî mahlûlü (`Mi=6`) yalnızca Vali Vekili Ferîk Hâfız Paşa'nın Avusturya kolorduları hakkındaki telgrafını çözüp durmakta; `Mi=4`'ün alt yarısında داخليه نظارت جليله سنه başlığıyla başlayan 5 satırlık şifreli üst yazı/zeyl tamamen mahlûlsüz kalmaktadır.
- **Şifre Zeylinin (`Mi=4`, st. 3–7) İlk Kez Deşifresi:**

> داخليه نظارت جليله سنه : سنيجه متصرفلغيله اشرافنه و سائر قضالر اهاليسنه وكيل عاصى اهالى نائب سليمان امضاسيله كلان تلغرافك [صورتى؟] منظور عالىء نظارتپناهى بيورلق اوزره عيناً درج ايله عرض اولنور — فى ٢ اغستوس سنه ٩٤ / مصطفى

- **Transkripsiyon:** *Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine: Seniçe Mutasarrıflığıyla eşrâfına ve sâ’ir kazâlar ahâlîsine vekîl-i ‘âsî ahâlî Nâ’ib Süleymân imzâsıyla gelen telgrafın [sûreti?] manzûr-ı ‘âlî-i nezâret-penâhî buyurulmak üzere ‘aynen derc ile ‘arz olunur. Fî 2 Ağustos sene 94 — Mustafâ. (Not: `16 – 85{sic=25} – [hemze] – 27` dizisinde telgrafçı `25` = ا yerine bir kez `85` yazmıştır; bir gün önceki `110/17`'de geçen «ehl-i kıyâmın nasb ettiği Saray niyâbeti»nin başındaki **Nâib Süleymân** kimliği böylece gün yüzüne çıkmaktadır.)*

5.3. `BOA, DH.ŞFR. 112/17 (Mi=1)` — Mahlûlü Alt Kenarda Kesilen 4 Satırlık İkinci Şifre Sayfası (Priştine, 17 Temmuz 1294 / 29 Temmuz 1878)

- **Arşiv Durumu:** 3 görüntülü dosyanın mahlûl sayfası (`Mi=2`), birinci sayfanın sonundaki يكيپازار قائمقاملغنك اشعارى ibaresinden sonra açık metin kısmı uzun bir tireyle geçip alt kenarda ... و بونلر عا kırıntısında kesilmekte; Priştine Mutasarrıfı Mehmed Nazîf imzalı 2. şifre varakasının (`Mi=1`, 4 satır) tamamı mahlûlde okunamamaktadır (ayrıca `Mi=0` st. 3–4'te Sırpların Hıristiyan ahâlîyi zorla sevk ettiği **قورشونلى و نيشه** [*Kurşunlu ve Niş'e*] yer adları da katalog özetinde eksiktir).
- `Mi=1` **Şifre Varakasının Tam Çözümü:**

> [يكيپازار قائمقاملغنك اشعارى] اوزرينه متصرفلقدن بيان و استيذان اولنمش و بونلر عاصى طاقمندن اولديغى جهتله ايجاب ايدنلرك اعزاميله تأمينات اعطاسى جواباً يازلمش اولديغى معروضدر — فى ١٧ تموز سنه ٩٤ / محمد نظيف

- **Transkripsiyon:** *[Yenipazar Kâ'im-makâmlığının iş'ârı] üzerine Mutasarrıflıktan beyân ve istîzân olunmuş ve bunlar 'âsî takımından olduğu cihetle îcâb edenlerin i'zâmıyla te'mînât i'tâsı cevâben yazılmış olduğu ma'rûzdur. Fî 17 Temmuz sene 94 — Mehmed Nazîf.*

5.4. `DH.ŞFR. 110/15 (Mi=1)`, `110/29 (Mi=0)` ve `110/33 (Mi=0)` — Şifre Kalemi'nin Çizip Atladığı ve Yanlış Çözdüğü Bosna İşgali Kayıtları

1. `DH.ŞFR. 110/15 (Mi=1, st. 9)` **(Priştine, 16 Temmuz 1294):** Bâbıâlî kâtibi `Mi=2` st. 10'da و ١٦٨٩ yazıp üstünü çizmiş, yatay bir tire çekerek ibareyi atlamıştır. Şifreden (و `689 – 16 – 45`) tam okunuşu: [...و حركتنك او مقوله لره تنبيهات اولنمسى اهم اموردن ايدوكنه نظراً لطفاً [ايضاحات و تعليمات كافيه (*"...ve hareketinin o makûlelere tenbîhât olunması ehemm-i umûrdan idüğüne nazaran lutfen..."*).
2. `DH.ŞFR. 110/29 (Mi=0, st. 1, 2, 6)` **(Seniçe, 4 Ağustos 1294 — Busovaça ve Kakanj Muharebeleri):** Mahlûl kâtibinin `Mi=2`'de atladığı `25–57–32–26` = ايكى (*Saray'a on saat* yerine doğrusu: **on iki saat** mesafedeki Busovaça), `29–62` = صو (*Ekşisu*) ve جاده سى diye yanlış çözdüğü `32–91–57–12–57` = كچيدى (**Bosna Suyu geçidi** / Kakanj nehri geçidi) doğrudan şifreden tashih edilmiştir.
3. `DH.ŞFR. 110/33 (Mi=0, st. 6–8)` **(Kosova, 10 Ağustos 1294 — Saraybosna Katliamı ve Göç):** Şifredeki چرل سپلاق (`91–61–72 | 76–27–65–94` = *çırıl sıplak*, mahlûlde چيريل چيپلاق) ve mahlûlde atlanan `37–79–92–78–57` = طوغرى (*bu tarafa **doğru** dökülüb gelmekde oldukları*) kelimesi şifreden belgelenmiştir.

5.5. `BOA, DH.ŞFR. 110/41 (Mi=0)` — Ocak 1879 Kör Çözüm Doğrulaması: İpek Kaymakamı Şerîf Efendi (Priştine, 12 Kânunusânî 1294 / 24 Ocak 1879)

- **Kör Çözüm Testi:** Görüntüleyici kotası nedeniyle mahlûl sayfası (`Mi=5`) indirilmeden, yalnızca `Mi=0` şifre cetvelindeki ilk 3 satır (`25–26–27–45 | 55–66–[hemze]–78{sic=77} / 82–55–25–77–26 | 59–61–57 / 83–25–99–12–26–99–32 | 941`) rekonstrükte edilen miftahla kör olarak çözülmüştür (telgrafçı çifte mîmli قائممقامى imlâsında ilk mîm için sehven `78` [ر] yazmış ve شريف افنديك tamlamasında tek ف ile haplografi yapmıştır):

> داخليه نظارت جليله سنه — غايه مستعجل و جوابنه بو كون منتظرم : ايپك قائممقامى شريف ‹ا›فنديك [٩٤١ : عزيمتى / عزلى / عريضه سى؟]

- Bu sonuç, Temmuz 1878'de devreye giren **III. Kayıp Umûm Vilâyât Miftâhı'nın** altı ay sonra Ocak 1879 sonunda da harfiyen yürürlükte olduğunu bağımsız olarak doğrulamaktadır.

5.6. [EK] `BOA, DH.ŞFR. 110/14` — `Dosya 110`'un Arşivde Tamamen Mahlûlsüz 2 Sayfalık Savaş İstihbarat Telgrafının İlk Çözümü (Bosna Valisi Ahmed Mazhar Paşa, 17 Kânunusânî 1293 / 29 Ocak 1878)

- **Arşiv ve Miftah Durumu:** `DH.ŞFR. Dosya 110` içinde `Mi=0` ve `Mi=1` olmak üzere yalnızca 2 şifre sayfasından oluşan ve arşivde **hiçbir mahlûl sayfası bulunmayan** tek tam şifreli telgraftır. Kış 1293 dönemine (`110/10–14`) ait olduğu için **`BOA, Y.MTV. 1/10`** (`13 Aralık 1877`) miftâhıyla şifrelenmiştir (`Y.MTV. 1/10` s. 1'deki Rika hücrelerde `[28, 57]` = ق ve `[54, 73]` = ه karşılıkları ile Kısım II `282` = اولوب, `427` = اولوجهله, `435` = پرنس, `465` = بوسنه, `748` = صرب, `769` = طابور maddeleri doğrudan orijinal Yıldız varakalarından okunarak çözümü gerçekleştirilmiştir; yalnızca `Mi=0` st. 5–6'da telgraf aktarımında bozulmuş doğu garnizon adları köşeli parantezle gösterilmiştir):
- **Osmanlıca Metin (`Mi=0` st. 1–7 + `Mi=1` st. 1–12):**

> داخليه نظارت جليله سنه : اسير ايدلديكى ديگر تلغرافنامهٔ عاجزانه مله عرض اولنان بش نفر صربلونك افاده لرينه نظراً پرنس ميلان قرق طابورله نيش جهتنده و يكرمى اوتوز [؟] طابور ياورده اولوب [...]نده يلكز [...] و قورشوم[لى؟] ايله [...] مارقوو[ه] قله ده اوچ درت يوز نفر صرب [عسكر]ى اولوجهله باينه بغچه ده كى قوتى زياده ايسه ده مقدارى مجهول ايدوكى و كرچه بوسنه يه [٤٦٩] حركته نيتلرى يوقسه ده ياوورده كى قوتله [٨٦١] برلشوب بشلامق اوزره بوسنه [يه] حركتلرى متصور اولديغنك و فقط شدت شتا مناسبتيله هنوز حركت فعليه يه مباشرت ايده مدكلرينك ويشغرادده بولنان الاى بيكى خليل بكله قائمقاملغندن النان مشترك تلغرافنامه ايله بيلديرلديكى معلومات اولق اوزره عرض اولنور فرمان — فى ١٧ كانون ثانى سنه ٩٣ / مظهر

- **Özet ve Tarihî Bağlam:** 93 Harbi'nin son günlerinde (Ayastefanos Mütarekesi'nden hemen iki gün önce, `29 Ocak 1878`) Vişegrad'da bulunan Alaybeyi Halil Bey ile Vişegrad Kaymakamlığı'nın esir alınan **5 Sırp askerinin ifadelerine** dayanarak Bosna Valisi Ahmed Mazhar Paşa'ya bildirdiği acil askerî istihbarat: **Sırp Prensi Milan'ın 40 taburla Niş cephesinde**, **20–30 taburun Yavor'da** bulunduğu; **Kurşunlu (*Kuršumlija*)** ve **Markova Kule'de** 300–400 Sırp askerinin ve Drina üzerindeki **Bayina Bağçe'de (*Bajina Bašta*)** miktarı bilinmeyen kalabalık bir kuvvetin toplandığı; **gerçi Bosna'ya [doğrudan/şimdilik] harekete niyetleri yoksa da (`68–77–28–97–54–82–73` = يوقسه ده), Yavor'daki kuvvetle birleşip başlamak üzere Bosna'ya hareketleri mutasavver olduğu**, ancak **kışın şiddeti (*şiddet-i şitâ*) sebebiyle henüz fiilî harekâta başlayamadıkları** Bâbıâlî'ye arz edilmektedir.

6. 81 Hücrenin Tam Arşiv Kanıt Dökümü

Kod	Harf	Durum	n	Başlıca Arşiv Kanıtları (Belge · Kelime)
11	ح	Kesin	11	(110/15) حوادث (110/18، 110/20) حافظ پاشا (110/37) حواليده؛ (110/38) حكارى
12	د	Kesin	74	(110/15) ادخالنه، بوندن (110/19) ايدلدكلرى، درت؛ (110/20) ... ده اوتوز بيك (110/40) عدل؛ (110/41) دخلى افنديلك
13	—	Atanmamış Boş Hücre (23) / Tanıksız (6)	0	58/81 tasarım yasası gereği 23'ü atanmamış boş hücre, 6'sı (ث، خ، ش، ض ikinci homofonları ile ذ'nin iki homofonu) mevcut varakalarda geçmeyen hücre
14	ب	Kesin	9	(110/15 Mi1.r2)(110/17) بوسنه ؛ جواباً (110/20 Mi1.r4)(110/23) اوتوز بيك ؛ اسباب (110/33) قصبه سنده [ب/پ ortak]
15	ث	Kesin	2	(110/15 Mi0.r7 — Bâbıâlî halli; Mi0.r4'teki 686=حوادث'ten ayrı ikinci geçiş) [15-12-25-79-11] حوادث

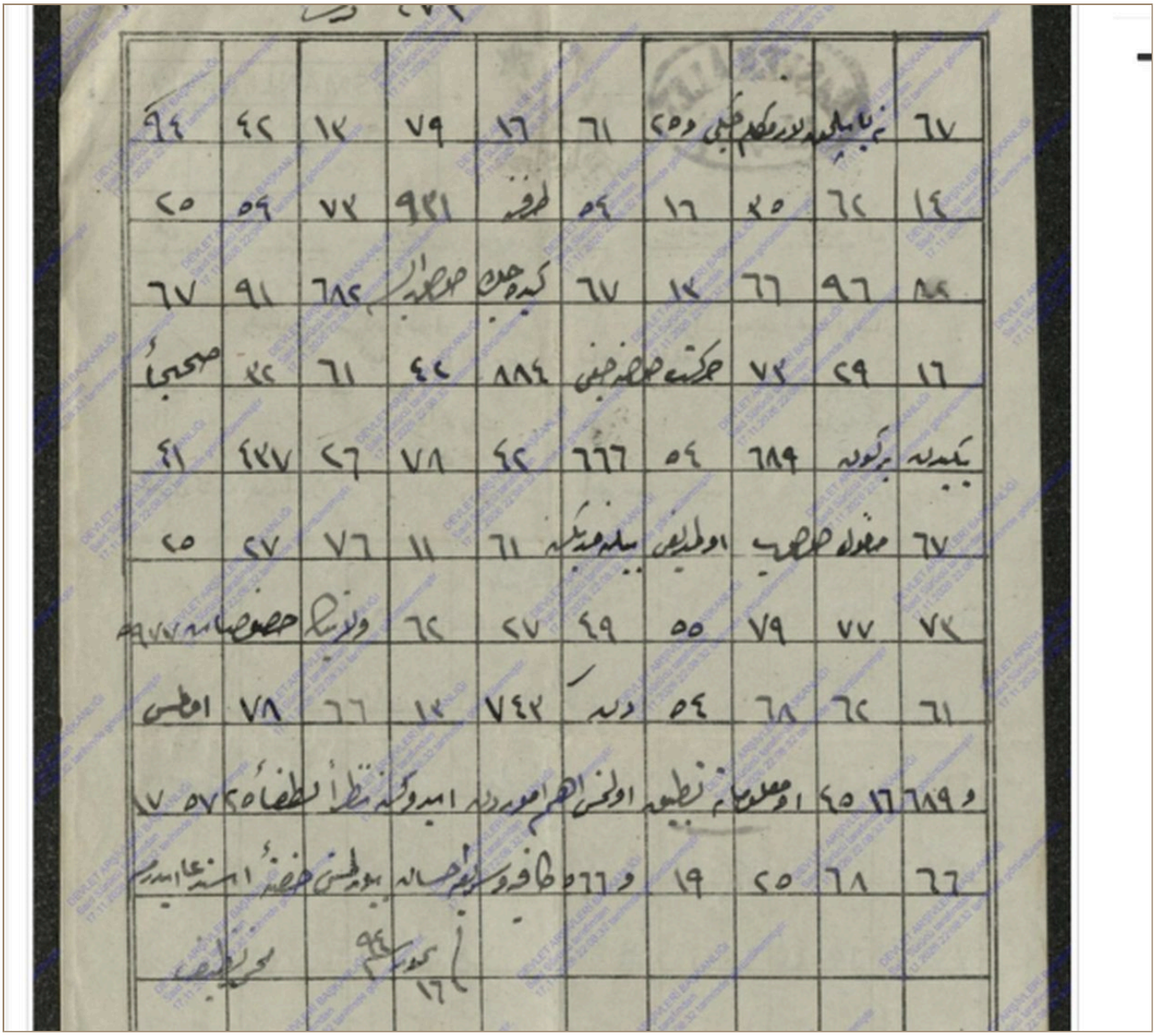
Kod	Harf	Durum	n	Başlıca Arşiv Kanıtları (Belge · Kelime)
16	ن	Kesin	82	ادخالنه، بوندن (110/15)؛ سنيجه (110/16، 110/20) اردولرينك، سليمان (110/20)؛ چاكرانه مدن (110/27) بولنان (110/37)؛ مركزندن (110/40)
17	ض	Kesin	6	ايضاحات (110/15 Mi1.r9 — Bâbıâlî halli) امرا و ضابطاننه (110/16 Mi0.r6 — Bâbıâlî halli) قضالر، امضاسيله (110/20 Mi4) [Not: 110/37 r1'de kâtip sehven ش yerine 17 yazmıştır]
18	ف	Kesin	10	توفيق (110/16)؛ فريق حافظ (110/18) حافظ، تفنكى (110/20، 110/25) مسافه (110/29)
19	ت	Kesin	41	اوستريا، ايضاحات (110/15)؛ كيتمك (110/17) اوتوز، ايتملرى (110/20)؛ مسموعات (110/27) تشكرى (110/37)؛ تعيين (110/38)؛ مستنطقلر (110/39)
21	ز	Kesin	8	اعزامى (110/16)؛ اعزاميله (112/17)؛ يوز (110/17) ايزنيجه [Zenica] (110/20 Mi1.r3) لازاروف (110/37)؛ يكى پازار (110/39)
22	—	Atanmamış Boş Hücre (23) / Tanıksız (6)	0	58/81 tasarım yasası gereği 23'ü atanmamış boş hücre, 6'sı (ث، خ، ش، ض ikinci homofonları ile ذ'nin iki homofonu) mevcut varakalarda geçmeyen hücre
23	—	Atanmamış Boş Hücre (23) / Tanıksız (6)	0	58/81 tasarım yasası gereği 23'ü atanmamış boş hücre, 6'sı (ث، خ، ش، ض ikinci homofonları ile ذ'nin iki homofonu) mevcut varakalarda geçmeyen hücre
24	ظ	Kesin	3	فريق حافظ پاشا [11-25-18-24 422] (110/18 Mi0.r3–4) والى وكيلى حافظ پاشا [11-25-18-24 422] (110/20 Mi0.r1)
25	ا	Kesin	156	ارالق، اوستريا (110/15)؛ سنيجه، اشرافنه (110/20) چاكرانه مدن (110/27)؛ طاشليجه (110/33) ارمنى، لازاروف (110/37)؛ ايپك قائمقامى (110/41)
26	ي	Kesin	35	دخوليله، هجومى (110/15)؛ ايكى (110/17) بولندقلرى (110/20)؛ كله جكى، قره تودورى (110/27) ارمنى، نيكوغوص (110/37)؛ ايپك قائمقامى (110/41)
27	ب	Kesin	49	بوسنه يه (110/15)؛ بوصوواچه (110/18)؛ تبليغ (110/20) جواب (110/23)؛ بدروس (110/27) بولنان، جنابلرى (110/37)؛ يكى پازار (110/39)؛ ايپك (110/41) [ب/پ ortak]
28	—	Atanmamış Boş Hücre (23) / Tanıksız (6)	0	58/81 tasarım yasası gereği 23'ü atanmamış boş hücre, 6'sı (ث، خ، ش، ض ikinci homofonları ile ذ'nin iki homofonu) mevcut varakalarda geçmeyen hücre
29	ص	Kesin	22	صربلولرك (110/15)؛ باصدى (110/16)؛ نصب (110/17) بوصوواچه (110/18)؛ اكشى صو (110/20، 110/29) مخصوصه (110/27)؛ نيكوغوص (110/37)؛ اصلى (110/40)
31	ز	Kesin	3	اوتوز بيك [25-62-19-79-31] (110/20 Mi1.r4 — aynı sayfada 21=ز ile yan yana!) ارزنجان (110/38 Mi0.r2 — Rika ٣١ glifi)
32	ك	Kesin	54	افكارى، صربلولرك (110/15)؛ سوارينك، كوكللو (110/17) اردولرينك، اوتوز بيك (110/20)؛ كله جكى، كچيدى (110/27، 110/29) ملتنك (110/37)؛ منازعاتك (110/39)؛ افنديك (110/41) [ك/گ/ڭ ortak]
33	—	Atanmamış Boş Hücre (23) / Tanıksız (6)	0	58/81 tasarım yasası gereği 23'ü atanmamış boş hücre, 6'sı (ث، خ، ش، ض ikinci homofonları ile ذ'nin iki homofonu) mevcut varakalarda geçmeyen hücre
34	—	Atanmamış Boş Hücre (23) / Tanıksız (6)	0	58/81 tasarım yasası gereği 23'ü atanmamış boş hücre, 6'sı (ث، خ، ش، ض ikinci homofonları ile ذ'nin iki homofonu) mevcut varakalarda geçmeyen hücre
35	س	Kesin	21	اوستريا (110/15)؛ اعطاسى (112/17) مستند، كوسترلديكى (110/23)؛ مسموعات، بدروس (110/27) قول اغاسى (110/37)؛ سبكبار، طسون (110/38)؛ مستنطقلر (110/39)
36	—	Atanmamış Boş Hücre (23) / Tanıksız (6)	0	58/81 tasarım yasası gereği 23'ü atanmamış boş hücre, 6'sı (ث، خ، ش، ض ikinci homofonları ile ذ'nin iki homofonu) mevcut varakalarda geçmeyen hücre

Kod	Harf	Durum	n	Başlıca Arşiv Kanıtları (Belge · Kelime)
37	ط	Kesin	9	نقطه لری، اعطاسی (112/17 Mi0–Mi1) طاشلیجه، بو طرفه طوغری (110/33 Mi0) مستنطقلر [61-72-55-37-99-19-35-77] (110/39 Mi0.r4)
38	—	Atanmamış Boş Hücre (23) / Tanıksız (6)	0	58/81 tasarım yasası gereği 23'ü atanmamış boş hücre, 6'sı (ikinci ث، خ، ش، ض homofonları ile ذ'nin iki homofonu) mevcut varakalarda geçmeyen hücre
39	غ	Kesin	6	غلیان (110/15 Mi0) غراندوق مشیل، قول اغاسی نیکوغوص (110/37) متصرفلغنه، غیرتی (110/38)
41	ج	Kesin	28	هجومی (110/15)؛ سنجاغنه (110/16)؛ جواباً (110/17) حاجی لویو (110/19، 110/25)؛ کله جکی (110/27)؛ فاجعه دن (110/33) جنابلری (110/37)؛ ارزنجان، ملکیه جه (110/38)؛ ایجاب (110/39)
42	ل	Kesin	52	ارنودلق، دخولیله (110/15)؛ کوکللو (110/17) اردولرینك، تبلیغ، سلیمان (110/20)؛ ارساللیله (110/27) مشیل، قول اغاسی (110/37)؛ متصرفیله (110/39)
43	—	Atanmamış Boş Hücre (23) / Tanıksız (6)	0	58/81 tasarım yasası gereği 23'ü atanmamış boş hücre, 6'sı (ikinci ث، خ، ش، ض homofonları ile ذ'nin iki homofonu) mevcut varakalarda geçmeyen hücre
44	—	Atanmamış Boş Hücre (23) / Tanıksız (6)	0	58/81 tasarım yasası gereği 23'ü atanmamış boş hücre, 6'sı (ikinci ث، خ، ش، ض homofonları ile ذ'nin iki homofonu) mevcut varakalarda geçmeyen hücre
45	ك	Kesin	31	کوسترمکده (112/17)؛ کیتمك (110/17)؛ تراونیکدن (110/18) ؛ چاکرانه مدن (110/27)(110/20 Mi4) کوسترلدیکی (110/23)؛ کلان [ك/گ ortak] تشکری، نیکوغوص (110/37)؛ ایپك (110/41)
46	ت	Kesin	5	(110/25 Mi0.r3) ؛ ات اویناديرکن(110/23 Mi0.r8) کوسترلدیکی قره تودوری پاشا (110/27 Mi0.r6)
47	—	Atanmamış Boş Hücre (23) / Tanıksız (6)	0	58/81 tasarım yasası gereği 23'ü atanmamış boş hücre, 6'sı (ikinci ث، خ، ش، ض homofonları ile ذ'nin iki homofonu) mevcut varakalarda geçmeyen hücre
48	—	Atanmamış Boş Hücre (23) / Tanıksız (6)	0	58/81 tasarım yasası gereği 23'ü atanmamış boş hücre, 6'sı (ikinci ث، خ، ش، ض homofonları ile ذ'nin iki homofonu) mevcut varakalarda geçmeyen hücre
49	ع	Kesin	25	شایع (110/15)؛ اعزامی (110/16)؛ شعبه سی (110/17) اشعاری، معهود (110/20، 110/25)؛ مسموعات (110/27)؛ ساعت (110/29) مظهر عدل (110/37)؛ تعیین (110/38)
51	خ	Kesin	14	ادخالنه، دخولیله (110/15)؛ اخر (110/16) اخیر (110/20)؛ اخباری (110/25)؛ مخصوصه (110/27) دخلی (110/40)
52	ع	Kesin	2	تأمینات اعطاسی [57-35-66-37-52-25] (112/17 Mi1.r4) اسباب مقنعه [54-52-99-55-77] (110/23 Mi0.r8)
53	—	Atanmamış Boş Hücre (23) / Tanıksız (6)	0	58/81 tasarım yasası gereği 23'ü atanmamış boş hücre, 6'sı (ikinci ث، خ، ش، ض homofonları ile ذ'nin iki homofonu) mevcut varakalarda geçmeyen hücre
54	ه	Kesin	63	ادخالنه، هجومی، بوسنه یه (110/15)؛ بوصوواچه (110/18) سنیجه، اشرافنه (110/20)؛ چاکرانه مدن، قره تودوری (110/27) اقوه ده کی (110/39)
55	ق	Kesin	32	ارالق (110/15)؛ نقطه لری، قورشونلی (112/17)؛ اقوه (110/17) ویسوقه، قضالر (110/20)؛ قره تودوری، قیومجیان (110/27) غراندوق، قول اغاسی (110/37)؛ مستنطقلر (110/39)؛ ایپك قائمقامی (110/41)
56	ط	Kesin	2	امرا و ضابطانه [67-99-16-25-56-27-25-17] (110/16 Mi0.r6 — Bâbıâlî halli) طورمیوب [27-79-26-77-61-62-56] (110/20 Mi1.r1)
57	ي	Kesin	148	اوستریا، ایضاحات (110/15)؛ چیقارلدیغی، سرای (110/17) سنیجه، ایزنیجه، سلیمان (110/20)؛ ارساللیله (110/27) حوالیده، مشیل، قول اغاسی (110/37)؛ شریف (110/41)
58	—	Atanmamış Boş Hücre (23) / Tanıksız (6)	0	58/81 tasarım yasası gereği 23'ü atanmamış boş hücre, 6'sı (ikinci ث، خ، ش، ض homofonları ile ذ'nin iki homofonu) mevcut varakalarda geçmeyen hücre

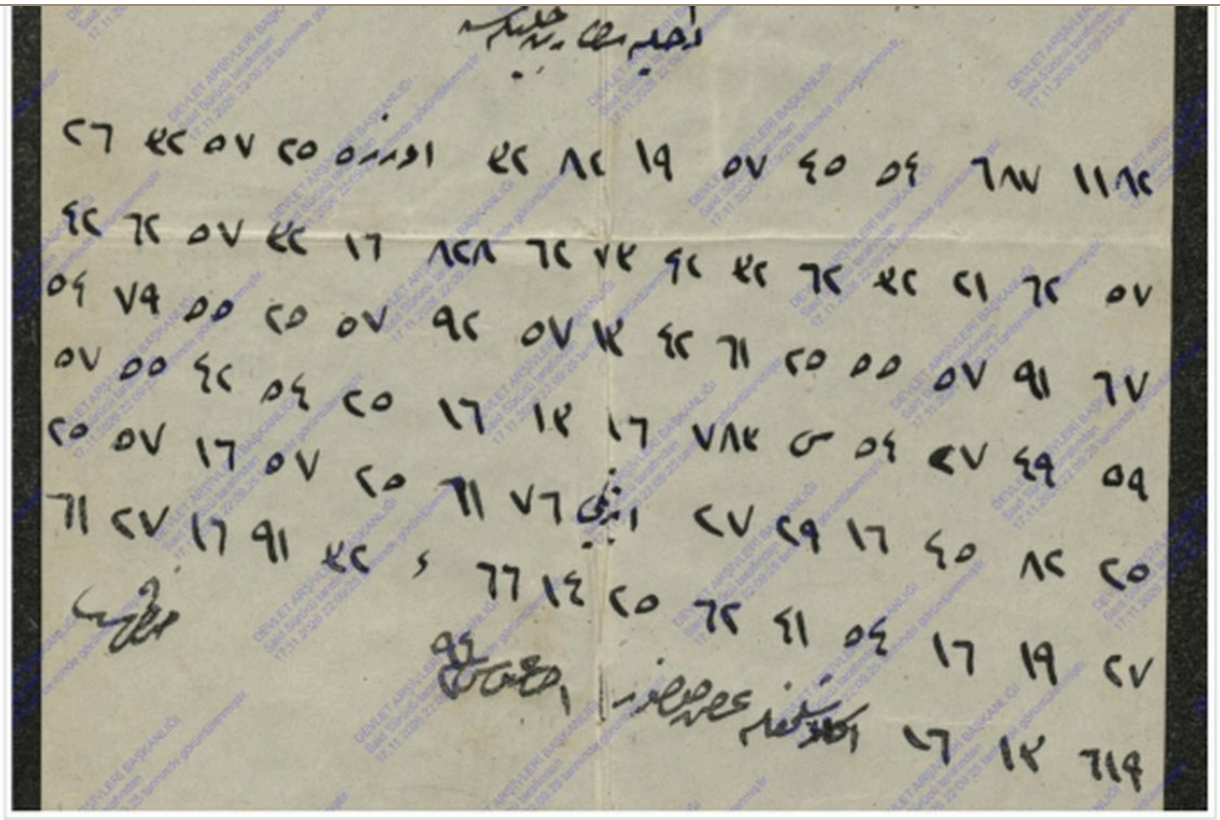
Kod	Harf	Durum	n	Başlıca Arşiv Kanıtları (Belge · Kelime)
59	ش	Kesin	24	شو ارالق، شایع، مشروحه (110/15)؛ اشته، شعبه سی (110/16، 110/17) اکشی صو، اشعاری، اشرافنه (110/20، 110/29) تشکری، مشیل (110/37)؛ شریف (110/41)
61	ر	Kesin	82	شو ارالق، اوستریا (110/15)؛ چیقارلدیغی، سرای (110/17) اردولرینك، اشرافنه (110/20)؛ چاکرانه مدن، قره تودوری (110/27) ارمنی، مراسم تشکری، غراندوق، لازاروف (110/37)؛ شریف (110/41)
62	و	Kesin	72	اوستریا، دخولیله (110/15)؛ بوصوواچه، تراونیکدن (110/18) ایلرو، اوتوز، ویسوقه (110/20)؛ مخصوصه، قیومجیان (110/27) حواله‌ده، نیکوغوص (110/37)؛ اقوه ده کی (110/39)
63	—	Atanmamış Boş Hücre (23) / Tanıksız (6)	0	58/81 tasarım yasası gereği 23'ü atanmamış boş hücre, 6'sı (ikinci ث، خ، ش، ض homofonları ile ذ'nin iki homofonu) mevcut varakalarda geçmeyen hücre
64	—	Atanmamış Boş Hücre (23) / Tanıksız (6)	0	58/81 tasarım yasası gereği 23'ü atanmamış boş hücre, 6'sı (ikinci ث، خ، ش، ض homofonları ile ذ'nin iki homofonu) mevcut varakalarda geçmeyen hücre
65	لا	Kesin	1	چرل سپلاق → چیریل چیپلاق [94-65-27-76 72-61-91] (110/33 Mi0.r6 — Bâbıâlî halli)
66	ا	Kesin	29	ادخالنه، اوستریا، ایضاحات (110/15)؛ اعطاسی، اعزامیله (112/17) جواب (110/23)؛ چاکرانه مدن، ارساليله (110/27) بولنان، جنابلری، قول اغاسی (110/37)؛ ایجاب (110/39)؛ قائمقامی (110/41)
67	ه	Kesin	43	بوسنه یه، امداده (110/15)؛ کوسترمکده (112/17) ویسوقه، متصرفلغیله (110/20)؛ مخصوصه، ارساليله (110/27) حواله‌ده، مظهر (110/37)؛ متصرفلغنه (110/38)
68	ح	Kesin	2	مشروحه ده [54-68-62-61-59-77] (110/15 Mi1.r7–8 — Bâbıâlî halli) ایضاحات [19-25-68-66-17-57-25] (110/15 Mi1.r9–10 — Bâbıâlî halli)
69	ظ	Kesin	2	مظهر عدل و داد [78-67-69-77 72-12-49 و 96-25-12] (110/37 Mi0.r3)
71	—	Atanmamış Boş Hücre (23) / Tanıksız (6)	0	58/81 tasarım yasası gereği 23'ü atanmamış boş hücre, 6'sı (ikinci ث، خ، ش، ض homofonları ile ذ'nin iki homofonu) mevcut varakalarda geçmeyen hücre
72	ل	Kesin	48	شو ارالق، ادخالنه (110/15)؛ کوکللو (110/17) ایلرو (110/20)؛ اراده لرینه (110/23)؛ کله جکی، ارساليله (110/27) حواليده، عدل، جنابلری (110/37)؛ مستنطقلر (110/39)
73	—	Atanmamış Boş Hücre (23) / Tanıksız (6)	0	58/81 tasarım yasası gereği 23'ü atanmamış boş hücre, 6'sı (ikinci ث، خ، ش، ض homofonları ile ذ'nin iki homofonu) mevcut varakalarda geçmeyen hücre
74	—	Atanmamış Boş Hücre (23) / Tanıksız (6)	0	58/81 tasarım yasası gereği 23'ü atanmamış boş hücre, 6'sı (ikinci ث، خ، ش، ض homofonları ile ذ'nin iki homofonu) mevcut varakalarda geçmeyen hücre
75	لا	Kesin	3	سلیمان امضاسیله کلان تلغرافك [32-619 {16}17-75-45] (110/20 Mi4.r5) قوماندان لازاروف جنابلری [83-79-61-25-21-75] (110/37 Mi0.r5 — Rus generali Lazarev)
76	س	Kesin	31	بوسنه یه (110/15)؛ سرای (110/16، 110/17، 110/25، 110/29) سنیجه، سلیمان (110/20)؛ مسافه، ساعت (110/29)
77	م	Kesin	16	منوی، مشروحه (110/15)؛ کوسترمکده (112/17) مستند، مقنعه (110/23)؛ مسموعات، چاکرانه مدن (110/27) ارمنی، مظهر، مراسم، مشیل (110/37)؛ قائممقامی (110/41)
78	ر	Kesin	22	ارنودلق، صربلولرك (110/15)؛ نقطه لری (112/17) ایلرو (110/20)؛ اراده لرینه (110/23)؛ قره تودوری (110/27)؛ طوغری (110/33) مظهر، جنابلری (110/37)
79	و	Kesin	46	شو ارالق، بوسنه یه، حوادث (110/15)؛ قورشونلی (112/17) اوتوز (110/20)؛ جواب، کوسترلدیکی (110/23)؛ مسموعات، بدروس (110/27) شو حواليده، غراندوق، لازاروف، قول اغاسی نیکوغوص (110/37)
81	—	Atanmamış Boş Hücre (23) / Tanıksız (6)	0	58/81 tasarım yasası gereği 23'ü atanmamış boş hücre, 6'sı (ikinci ث، خ، ش، ض homofonları ile ذ'nin iki homofonu) mevcut varakalarda geçmeyen hücre

Kod	Harf	Durum	n	Başlıca Arşiv Kanıtları (Belge · Kelime)
82	م	Kesin	34	هجومی، امداده (110/15)؛ کیتمك، قیامك (110/17) ایتملری، سلیمان، امضاسیله (110/20)؛ مخصوصه (110/27)؛ مسافه (110/25، 110/29) مراسم (110/37)؛ قائممقامی (110/41)
83	ف	Kesin	6	افکاری (110/15)؛ اشرافنه (110/20 Mi4.r2) شریف ‹ا›فندینك [83-57-61-59] (110/33 Mi0)؛ فاجعه دن (110/41 Mi0.r2–3)
84	—	Atanmamış Boş Hücre (23) / Tanıksız (6)	0	58/81 tasarım yasası gereği 23'ü atanmamış boş hücre, 6'sı (ikinci ث، خ، ش، ض homofonları ile ذ'nin iki homofonu) mevcut varakalarda geçmeyen hücre
85	—	Atanmamış Boş Hücre (23) / Tanıksız (6)	0	58/81 tasarım yasası gereği 23'ü atanmamış boş hücre, 6'sı (ikinci ث، خ، ش، ض homofonları ile ذ'nin iki homofonu) mevcut varakalarda geçmeyen hücre
86	—	Atanmamış Boş Hücre (23) / Tanıksız (6)	0	58/81 tasarım yasası gereği 23'ü atanmamış boş hücre, 6'sı (ikinci ث، خ، ش، ض homofonları ile ذ'nin iki homofonu) mevcut varakalarda geçmeyen hücre
87	—	Atanmamış Boş Hücre (23) / Tanıksız (6)	0	58/81 tasarım yasası gereği 23'ü atanmamış boş hücre, 6'sı (ikinci ث، خ، ش، ض homofonları ile ذ'nin iki homofonu) mevcut varakalarda geçmeyen hücre
88	—	Atanmamış Boş Hücre (23) / Tanıksız (6)	0	58/81 tasarım yasası gereği 23'ü atanmamış boş hücre, 6'sı (ikinci ث، خ، ش، ض homofonları ile ذ'nin iki homofonu) mevcut varakalarda geçmeyen hücre
89	—	Atanmamış Boş Hücre (23) / Tanıksız (6)	0	58/81 tasarım yasası gereği 23'ü atanmamış boş hücre, 6'sı (ikinci ث، خ، ش، ض homofonları ile ذ'nin iki homofonu) mevcut varakalarda geçmeyen hücre
91	ج	Kesin	14	حکومتجه (110/15)؛ چیقارلدیغی، کچن (110/17)؛ بوصوواچه (110/18) [ج/چ ortak] سنیجه، ایزنیجه (110/20)؛ چاکرانه مدن (110/27)؛ کچیدی (110/29)؛ چیریل (110/33)
92	غ	Kesin	10	سنجاغنه (110/16)؛ چیقارلدیغی (110/17)؛ آلدیغی، تبلیغ (110/18) تبلیغ، متصرفلغیله (110/20)؛ بجاغندن (110/25) بو طرفه طوغری (110/33 Mi0.r7–8)
93	—	Atanmamış Boş Hücre (23) / Tanıksız (6)	0	58/81 tasarım yasası gereği 23'ü atanmamış boş hücre, 6'sı (ikinci ث، خ، ش، ض homofonları ile ذ'nin iki homofonu) mevcut varakalarda geçmeyen hücre
94	ق	Kesin	7	ارنودلق (110/15)؛ قاقنج [Kakanj] (110/29)(110/33) ؛ چپلاق اقوه ده کی (110/39 Mi0.r1)
95	—	Atanmamış Boş Hücre (23) / Tanıksız (6)	0	58/81 tasarım yasası gereği 23'ü atanmamış boş hücre, 6'sı (ikinci ث، خ، ش، ض homofonları ile ذ'nin iki homofonu) mevcut varakalarda geçmeyen hücre
96	د	Kesin	12	ارنودلق، امداده (110/15)؛ ایدنلرك (112/17)؛ مدکلرندن (110/19) قوماندانلقدن (110/23)؛ قره تودوری (110/27) عدل و داد، غراندوق (110/37 Mi0.r3–4)
97	—	Atanmamış Boş Hücre (23) / Tanıksız (6)	0	58/81 tasarım yasası gereği 23'ü atanmamış boş hücre, 6'sı (ikinci ث، خ، ش، ض homofonları ile ذ'nin iki homofonu) mevcut varakalarda geçmeyen hücre
98	ص	Kesin	4	مخصوص (110/27 Mi0.r2، r4–5 [98-79-29-51-82] ve مخصوصه [67-98-62-29-51-82] ص=29 ile aynı kelimede yan yana!) صبیان (110/33 Mi0.r7 — Bâbıâlî halli) [98-25-57-27-16]
99	ن	Kesin	29	بوسنه، غلیان (110/15)؛ ضابطاننه (110/16)؛ نقطه لری، طاقمندن (112/17) اراده لرینه، مقنعه (110/23)؛ چاکرانه مدن (110/27) بولنان ارمنی ملتنك، غراندوق، نیکوغوص (110/37)؛ افندینك (110/41)

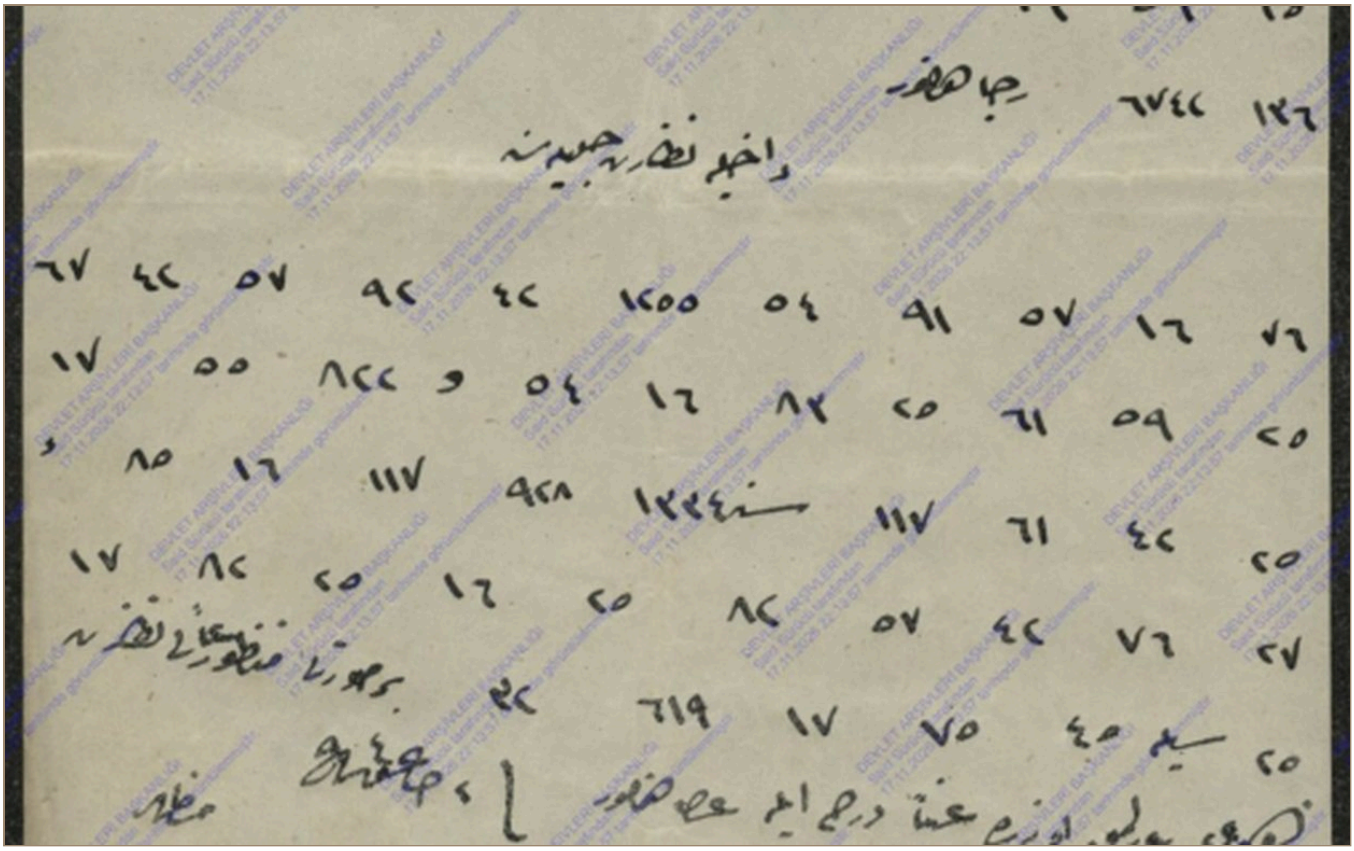
7. Görsel Arşiv Kanıt Levhaları

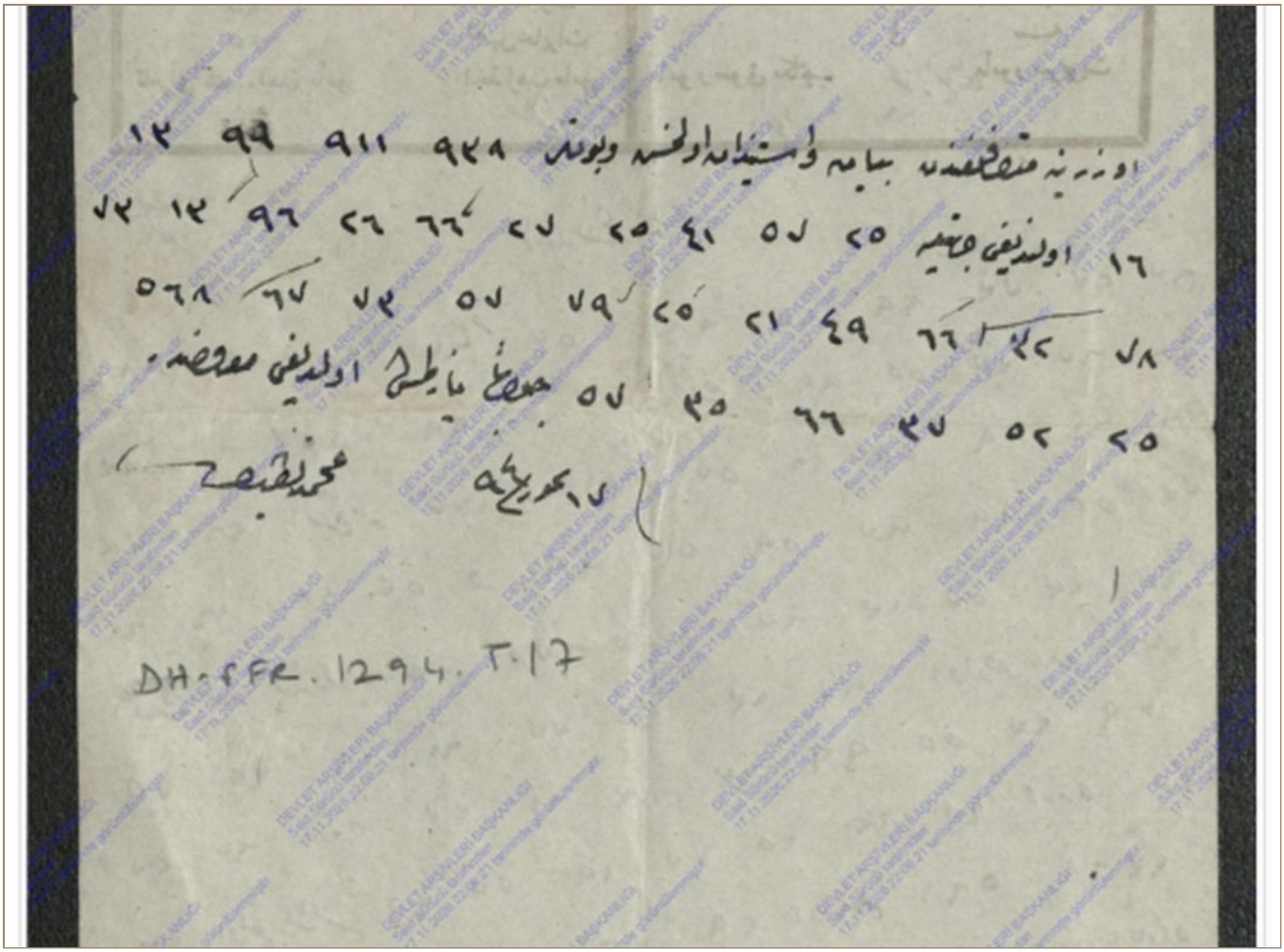
Levha 1 — DH.ŞFR. 110/15 (Priştine, 16 Temmuz 1294 / 28 Temmuz 1878, Mi=1) — Yeni 1878 Miftâhının İlk Belgesi ve Çözülmeden Çizilen İbare — Avusturya-Macaristan'ın Bosna'ya girişi arifesinde Priştine'den çekilen şifre: 14 = ب (بوسنه), 17 = ض ve 68 = ح (ایضاحات), 921 = عسکر, 682 = حکومت, 884 = صرب, 427 = باب عالی kodları ile 9. satırda kâtibin mahlûlde '١٦٨٩ و —' yazıp çizerek atladığı حركتنك و (689-16-45) ibaresi.

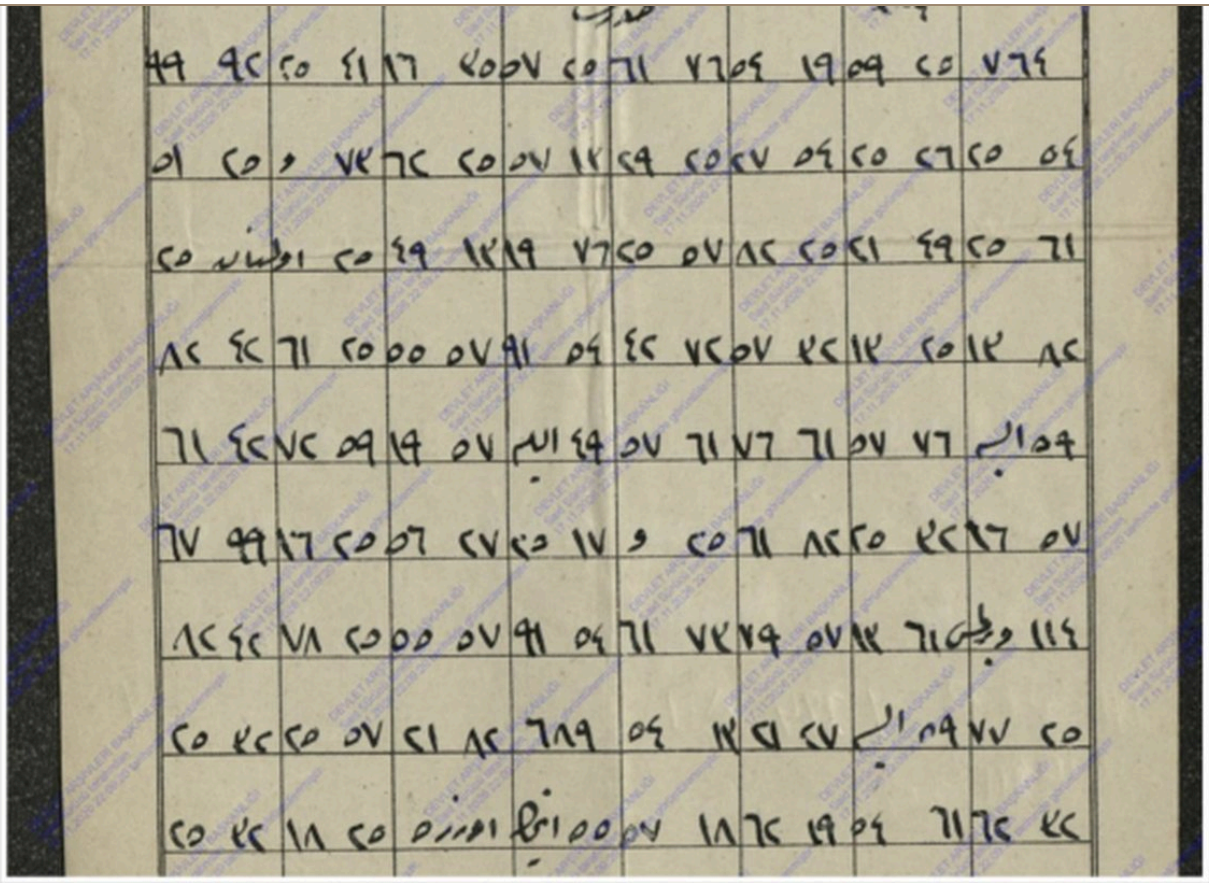
Levha 2 — DH.ŞFR. 110/17 (Seniçe, 1 Ağustos 1294 / 13 Ağustos 1878) — Çaprazlama Yırtılmış Mahlûlün Şifreden Tam İhyâsı — BOA'daki mahlûl varakası (Mi=2) çaprazlama yırtılıp yalnızca iki orta satır parçası kalan telgrafın sağlam şifre varakasından (Mi=0) eksiksiz çözümü: Akova Şubesi Riyâseti'nden (782 = ریاست) ehl-i kıyâmın nasb ettiği Saraybosna niyâbetine cevâben çekilen telgraf.

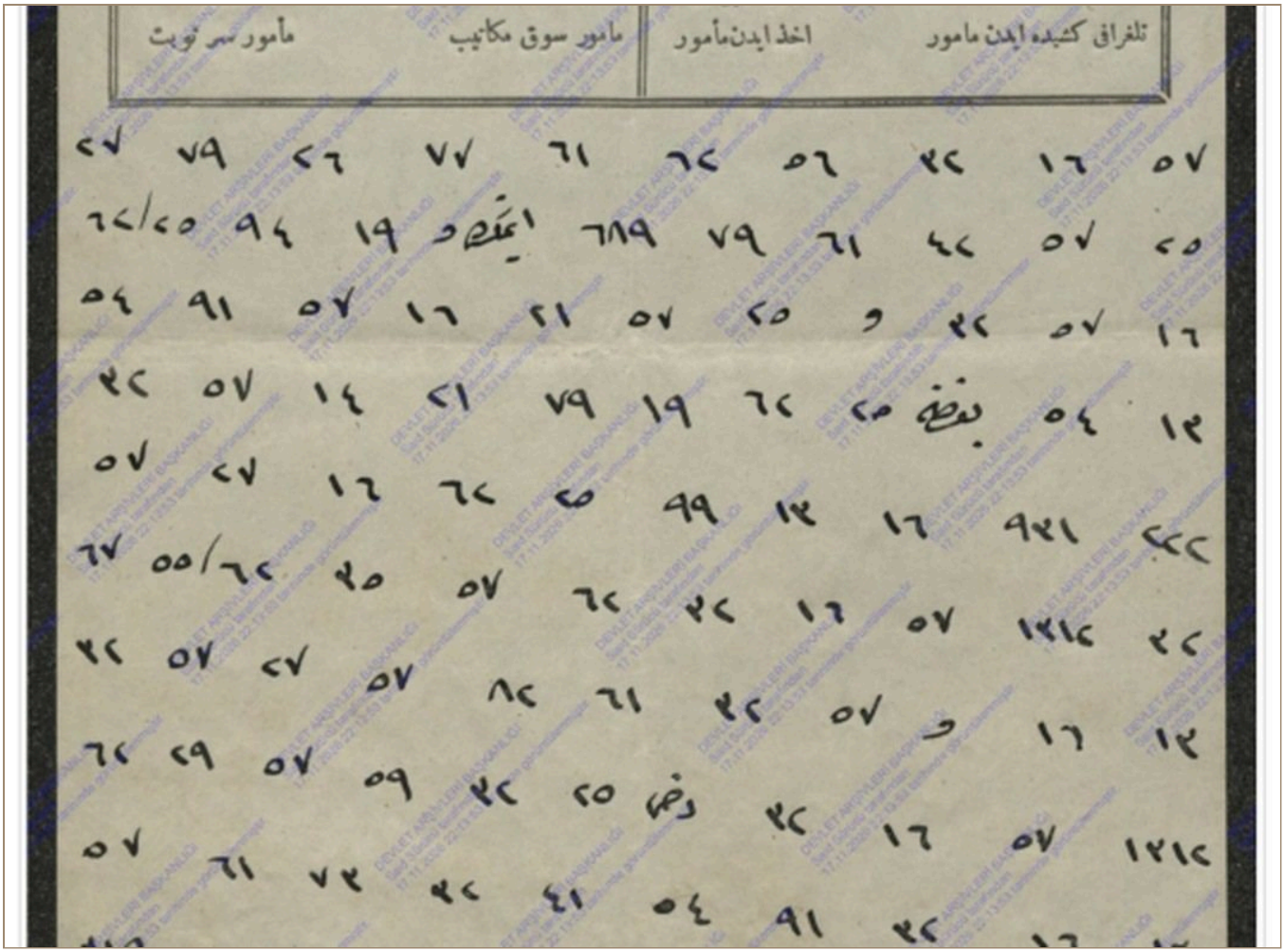
Levha 3 — DH.ŞFR. 110/20 (Mi=4, Seniçe Mutasarrıfı Mustafa, 2–4 Ağustos 1294) — Mahlûlsüz 5 Satırlık Şifreli Zeylin İlk Deşifresi — Hâfız Paşa'nın telgrafının altına Seniçe Mutasarrıfı Mustafa'nın düştüğü ve dosyanın mahlûl varakasında (Mi=6) yer almayan 5 satırlık şifreli zeyl: 1255 = متصرف, 822 = سائر, 117 = اهالی, 1424 = وکیل, 928 = عاصی, نائب سلیمان, 75 = لا (کلان), 619 = تلغراف.

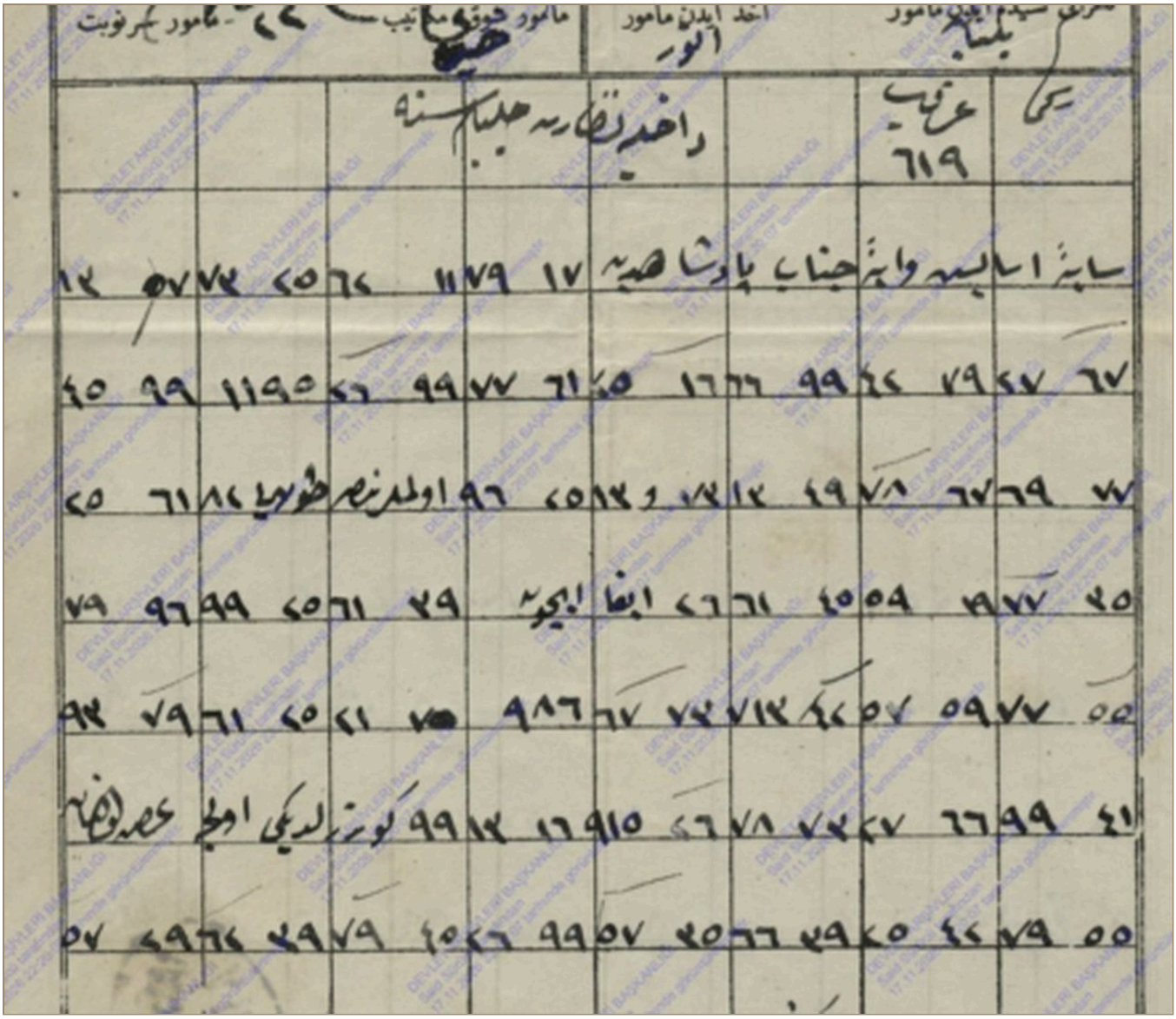
Levha 4 — DH.ŞFR. 112/17 (Mi=1, Priştine Mutasarrıfı Mehmed Nazîf, 17 Temmuz 1294) — Mahlûlü Kesilen İkinci Şifre Varakası — Mahlûl sayfasının (Mi=2) alt kenarında kesildiği için okunmadan kalan 4 satırlık ikinci şifre sayfası: Sırpların Kurşunlu ve Niş'e zorla göçürmek istediği Hıristiyanların âsî takımından (928 = عاصى, 911 = طاقم) olduğu ve îcâb edenlerin i'zâmıyla te'mînât (568 = تأمينات) i'tâsı (52 = ع, 37 = ط).

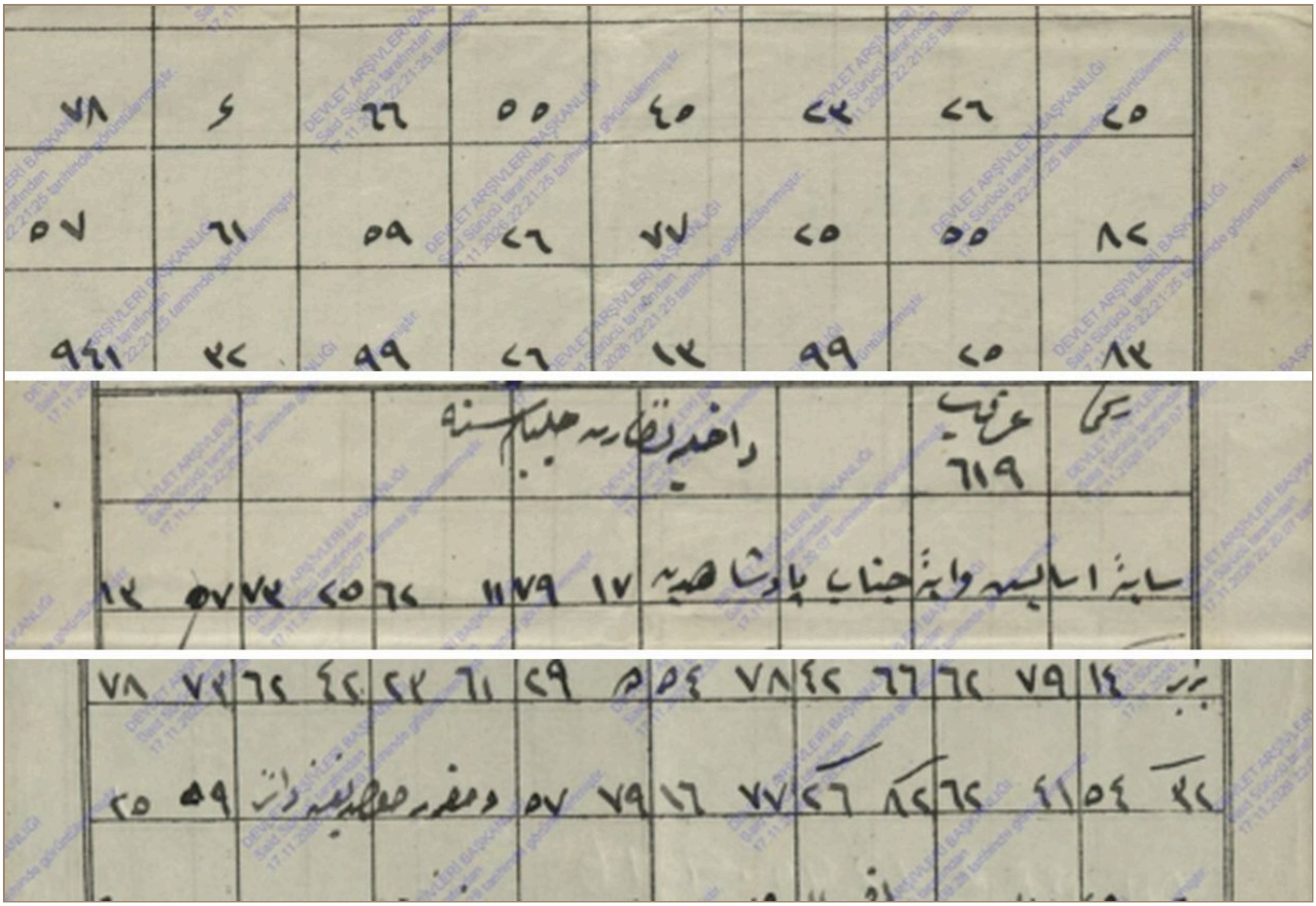
Levha 5 — DH.ŞFR. 110/16 (Seniçe → Sadâret, 30 Temmuz 1294) — Saraybosna Ahâlîsinin Prizren İttihâd Meclisi Reîsi'ne Feryat Telgrafı — 'Düşman (764) işte Saray sancağına ayak bastı... bugün Bosna'yı istîlâ eden düşman yarın Arnavudluk'a komşu olur' telgrafının şifre cetveli; 6. satırda 17 = ض ve 56 = ط (و = 17-25-27-56-25-16-99-67) ile 32 = ك glifleri açıkça görülmektedir.

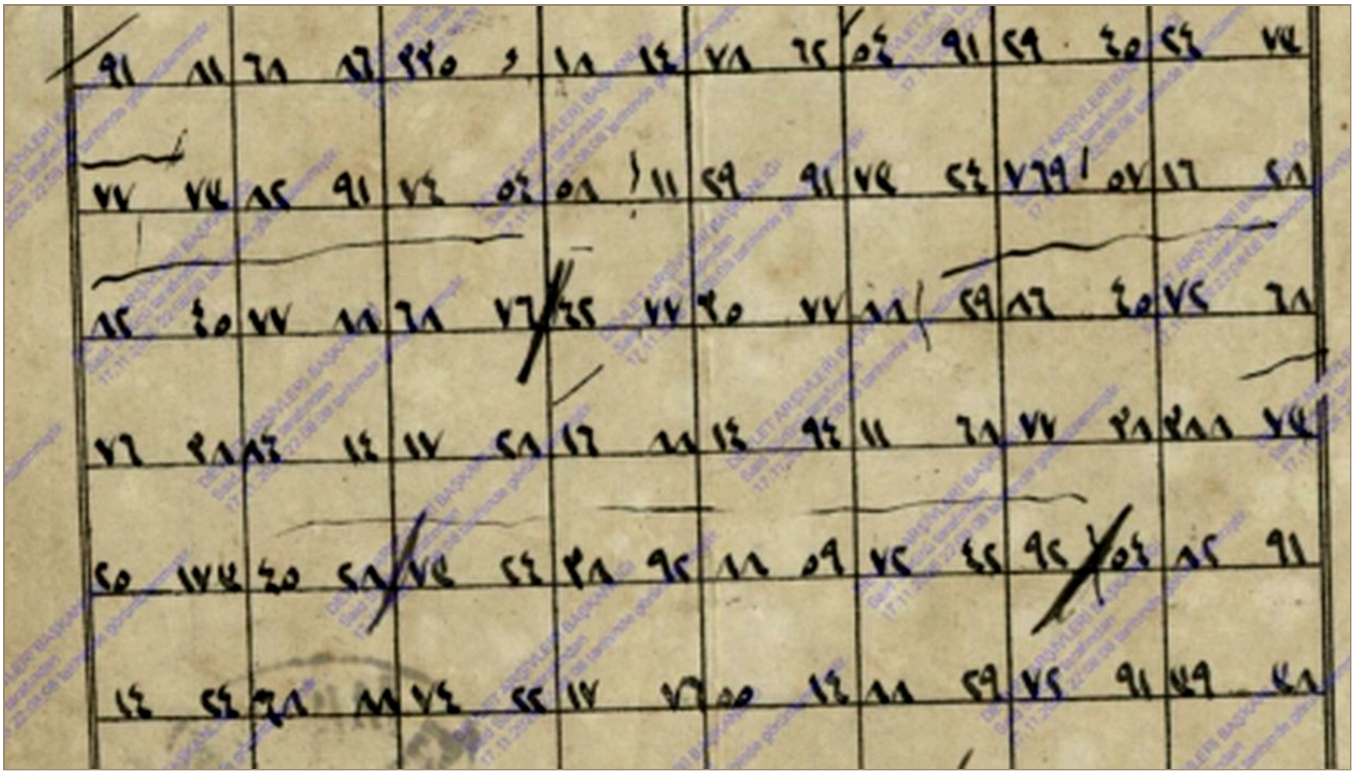
Levha 6 — DH.ŞFR. 110/20 (Mi=1, Seniçe / Zenica, 2 Ağustos 1294) — Aynı Sayfada ز'nin İki Homofonu (21 ve 31) ile 4 Haneli 1414 = 3 — نفر. satırda ایزنیجه (Zenica = 25-57-21-16-57-91-54) ve hemen altındaki 4. satırda اوتوز بیك (25-62-19-79-31 14-57-32) geçişleriyle ز = [21, 31] çiftini ve 1414 = نفر dört haneli kodunu belgeleyen şifre varakası.

Levha 7 — DH.ŞFR. 110/37 (Erzurum, 21 Teşrînievvel 1294 / 2 Kasım 1878) — Nadir Harfler ظ = 69, غ = 39, لا = 75 ve 4 Haneli 1195 = ملت — Ermeni murahhaslarının Grandük Mihail (حضرتلری = 712 غراندوق مشیل،) ve Kumandan Lazarev (986 = 75-21-25-61-79-83) nezdindeki teşebbüslerini bildiren Erzurum telgrafı: مظهر عدل (ظ = 69) ve قول اغاسی = قوماندان، لازاروف نیکوغوص (ص = 29 غ، = 39).

Levha 8 — DH.ŞFR. 110/38 (Van, 2 Kânunusânî 1294) & 110/41 (Priştine, 12 Kânunusânî 1294 / 24 Ocak 1879) — Ocak 1879 Kör Çözüm Kanıtı — Üstte Priştine'den çekilen 'Gâyet müsta'cel ve cevâbına bu gün muntazırım: İpek Kâ'im-makâmı Şerîf Efendi'nin…' (110/41 Mi=0) kör çözümü; ortada 110/37 başlığı; altta 110/15 Mi=0 st. 7'de حوادث = 11-79-25-12-15 (15 = ث) tanıklığı.

Levha 9 — DH.ŞFR. 110/14 (Bosna Valisi Ahmed Mazhar Paşa, 17 Kânunusânî 1293 / 29 Ocak 1878, s. 1–2) — Dosya 110'un Tamamen Mahlûlsüz Savaş Telgrafı — Arşivde hiçbir mahlûl varakası bulunmayan 20 satırlık Vişegrad Sırp esirleri istihbarat telgrafının (Prens Milan'ın 40 taburla Niş'te ve 20–30 taburun Yavor'da bulunduğu, kış şiddeti sebebiyle Bosna'ya henüz fiilî harekâta başlayamadıkları) Y.MTV. 1/10 miftâhıyla 148 yıl sonra ilk çözümü.